

עוללות, מנין לחייב את הנהנה מהם בברכה?

מנסה הגמרא ללמוד חיוב ברכה לשאר פירות ממקור אחר:

”קמה” מ”דגן” שעושים ממנה לחם ואין בה חומרה של השארת עוללות [שהרי אין בה כלל עוללות] ואף על פי כן חייבים לברך עליה ברכת המזון **תוכיח** לכל שאר הפירות שאף שאין בהם חומרה זו של השארת עוללות יהא חיוב לברך עליהם.

דוחה הגמרא:

מה ל”קמה” שהחמירה תורה בהלכותיה **שכן חייבת בחיוב הפרשת “חלה”⁽¹¹⁾**, ולכן החמירה בה גם לחייב את הנהנה ממנה בברכה, אבל שאר פירות שאין בהם חומרה זו מנין לחייב את הנהנה מהם בברכה?

מתרצת הגמרא:

”כרם” **יוכיח** שאינו חייב בחלה ואף על פי כן חייבו עליו בברכה,

וחזר הדין: **לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה.**

הצד ה**שוה שבהן** — בכרם ובקמה, ששניהם **דבר שנהנה** מהם האדם וטעון **ברכה, אף כל דבר שנהנה** ממנו האדם טעון ברכה.

דוחה הגמרא שאין ללמוד מ”צד השוה” זה

לשאר מינים:

מה להצד ה**שוה שבהן שכן** חמור הוא שיש בו **צד מזבח** שמ”קמה” מביאים סולת למנחות ומ”כרם” מביאים יין לנסכים!

ומוסיפה הגמרא — שאף שמחמת דחיה זו שוב אי אפשר ללמוד חיוב ברכה לשאר מינים, מכל מקום עדיין יש ללמוד מ”צד השוה” זה חיוב ברכה לזתים.

ואתי נמי ברכה על **זית** מכרם וקמה, משום **דאית ביה בזית צד מזבח** כמותם, שהרי מביאים שמן למנחות.

מקשה הגמרא על פרט זה [שחיוב ברכה על זית נלמד מ”צד השוה”]:

וכי **זית** — **מצד מזבח אתי?**

והא בהדיא כתיב ביה בזית לשון “כרם”.

דכתיב (שופטים טו ה): “**ויבער מגדיש ועד קמה ועד כרם זית**” ואם כן הרי ניתן לכוללו בפסוק “קדש הלולים” הנלמד ממנו חיוב ברכה, ומדוע יש צורך ללמוד חיוב ברכתו מ”צד השוה”?

מתרצת הגמרא:

אמר רב פפא: שונה הוא הזית ש”כרם זית” — **אקרי** אבל “כרם” **סתמא** — **לא איקרי**, ולכן שוב אין הוא נכלל בפסוק “קדש הלולים” המתייחס לענבים הקרויים “כרם” סתמא.

11. יש להעיר, שהרי חיוב הפרשת חלה חל כבר על העיסה משעת גיבולה ואילו כאן הנידון הוא החומרה המיוחדת ש**בלחם**, ויש לומר על פי דברי רבינו חיים הלוי בספרו על הרמב”ם

(חור”מ פ”ו ה”ה) שסיבת חיוב הפרשת חלה היא מחמת שם “לחם”, והטעם שהחיוב חל בעודה עיסה הוא משום שכבר אז יש לעיסה שם “לחם” והאפיה רק מכשירתו לאכילה.